

Uskontolukutaito kansalaistaidoksi

Suomessa uskonto näyttää tulevan hyväksytyksi keskustelunaiheena vasta maahanmuuttoon liittyvän uskontojen vahvemman läsnäolon ja globaalisuuden kautta. Eurooppalaisia yhteiskuntia kohtaavat uskontotaustaan mielletyt ristiriidat, uhkat ja perusrauhan järkkyminen vaativat uudenlaisia taitoja.

Uskonnon eristäminen virallisen sekularismin politiikalla ei liene missään tarjonnut ratkaisuja pinnan alla kytevän uskonnollis-kulttuurisen tyytymättömyyden kanavoimiseksi. Poliittisen teorian tutkimus on Harvardin tutkijan **Diane L. Mooren** mukaan alkanut purkaa uskontojen rooliin liittyviä yksioikoisia ja marginalisoivia lähtökohtia vasta terroritekojen ja Iranin vallankumouksen kaltaisten käännteentekevien tapahtumien kautta.

Sosiaali- tai terveysalan toimija voi ajatella olevansa neutraali, mutta sulkee todellisuudessa oven uskonnollisen asiakkaan ymmärtämiseltä. Kiireinen journalisti saattaa tehdä perustavanlaatuisia virheitä laittaessaan uskonnon viaksi tai ansioksi ajankohtaisen asian, tapahtuman tai ilmiön. Jokin uskonto saa erityiskohtelun hyvässä tai pahassa. Omaa valtauskontoa saatetaan tarkastella vain tietynväristen silmälasien läpi. Silläkin on merkitystä, että BBC:n selvityksen mukaan yleisö on kaksi kertaa uskonnollisempaa kuin toimittajat.

USKONTOLUKUTAIDOLLA tarkoitetaan tietoja ja taitoja, jotka auttavat tunnistamaan uskon legitimiinä ja tärkeänä julkisen huomion alueena. Tietoinen uskontolukutaidon kehittäminen on mahdollisuus koota erilaisia vakaumuksia yhteisen otsikon alle. Tavoitteena on vähentää ennakkoluuloja, kunnioittaa ja rakentaa hyviä suhteita erilaisuudesta huolimatta.

Uskontolukutaidon voisi nimetä kansalaistaidoksi, johon kuuluu perusmäärä tois-

ten uskontojen ja vakaumusten tuntemusta. Uskontolukutaito ei ole uskonnollista puhetta eikä sen osaamiseen liity välttämättä omakohtaista vakaumuksellisuutta.

Uskontolukutaidon tarvetta voi olla paitsi tietämättömillä, myös vahvasti omaa uskontoaan tuntevilla henkilöillä ja uskonnottomillakin. Haaste on molemminpuolinen, ymmärtää niin uskonnollisuutta kuin uskonnottomuutta. Kumpikaan vakaumus ei ole pilkan aihe.

Uskontolukutaitoon liittyvää koulutusta ja kampanjoita on toteutettu eri puolilla.

Arvostetut yliopistot opettavat sitä. USA:ssa uskontolukutaitoa kurssitetaan ulkoministeriössä. Yhteisöjen rauhanomaista elämää vahvistamaan ja ekstremismiiä patoamaan on myös kehitetty toimintaohjelmia.

JOKAISELLA on katso- muksensa, uskonnollinen tai ei-uskonnollinen, ja sitä heijastava toimintatapa; neutraalisuutta ei ole. Uskontolukutaitoisuus vaatii arvostavaa tasapuolisuutta, mutta

kielteiset ilmiöt täytyy kohdata arvioivasti. Sosiaali- ja terveysaloilla kulttuurisensitiivisyys on vakiintunut lähestymistapa, mutta sen heikkoudeksi voi muodostua ulkoapäin tarkkailu. Tarvitaan laajempaa uskontolukutaitoa. Australiassa sosiaaliryöntekijöiden ammattietiikassa on annettu oikeutus työntekijän oman uskonnollisen taustan julkittuomiseen työtehtävissä. Tutustuminen jopa toisen uskontokunnan julistukseen voi vahvistaa uskontolukutaitoa ja luottamusta.

Yhdysvaltojen uskontolukutaidottomuutta hämmästelevät tutkijat ovat todenneet, että pelkkä uskontotietous ei välttämättä johda suvaitsevaisuuteen. Kovemalla työllä hankittu uskontolukutaito on siksi hyvä yhteiskunnallinen investointi. ■

ESKO KÄHKÖNEN

Kirjoittaja on teol.tri ja erityisasiantuntija Diakonia-ammattikorkeakoulussa.

|||||

Pelkkä uskontotietous ei välttämättä johda suvaitsevaisuuteen.

|||||